

Matko Krevh.

Angelček.

Skozi solze sem videl, kako je zdrknila v jamico mala, snežnobela krsta, v kateri je spaval moj angelček — Marica. Neizmerno škoda se mi je zdelo, da se bo krsta umazala, da se bo vdrla in da se bodo črvi — ne, ne! tega še sedaj ne morem, ne smem misliti. O — še sedaj bi jokal ter klical: Škoda, škoda tistih otroškodobrih oči, tistega drobnega obrazka, ako ne bi imel upanja, da vidim Marico nekoč — od daleč seveda — poveljčano in lepo med nami, ki hodijo za nebeškim Jagnjetom.

Bal sem se ob Maričinem pogrebu za njeno belo krsto, da jo bo umazala blatna prst, še večja je sedaj moja bojazn, da bo spomin na Marico, ako odgrnem pred njim zaveso kakor pred sveto skrivnostjo, umazan od premnogih, ki jim je v očeh poželjivost, v duši nevošljivost, v srcu pa hudobija. Nič jim ni sveto, niti Božič, praznik največje Ljubavi, zakaj v njih je umorjeno vse, kar je vzvišeno in lepo. Ne čudim se, da jim je bil moj angelček — Marica — v spodtiko, nič novega mi ne bo, če se bodo pohujševali še sedaj ob spominu na njo, nedolžno Marico, ki že davno spi v tihem grobu. Kakor da je odpadlo od nje vse telesno, tako živi ona v moji duši in že sem prepričan, da je nosila Marica obraz mojega angela varuha in da si je on privzel podobo Marice. Pohujšajte se torej, kolikor vam drago! Podobni ste tistemu, ki je hotel pljunuti na zvezdo, pa je padel pljunek nazaj — na njega samega.

Vam pa, ki ste dobre in svete volje, zaupam svojo skrivnost. Bilo je leto dni pred Maričino boleznijo, koncem adventa. Grdo je bilo vreme, še grše ceste in steze, toda moja služba se za vse to ni zmenila: moral sem iz tople sobe v mrzlo, vetrovno vreme. Iz železa bi moral biti, da se ne bi prehladil. Joj, kako me je bodlo v prsih, ščegetalo v nosu in grlu! Nekaterim šolarjem se je zdelo to na vso moč smešno. Edina Marica je ostala resna ter me pogledovala sočutno.

S prehlajenjem se ni šaliti, Bog varuj! Še celo sam sv. Peter se je nekoč hudo prehladil. Kako se ne bi, ko pa je stal celo uro — zemeljsko seveda — na prepihu in to zaradi nekega trgovskega potnika ali agenta, ki se je naveličal romanja od trgovine do trgovine ter sklenil prestopiti se v nebesa na večne počitnice.

Potrkal je. Odprl mu je nebeška vrata sam sv. Peter, pred katerim se je agent po svoji navadi klanjal na vse pretege, govoreč: »Klanjam se, sv. Peter, klanjam se, poljubljam roko. Oprostite, moje ime je N. N., trgovski potnik ali agent pri firmi N. N. Nebeški Gospod me je poklical na račun, prosim za vstop v nebesa!«

»Hm, ja, hm, agent?« momljal je nebeški vratar ter vihal nos, zakaj pošteno je vleklo. »Ne poznam vas, niti vašega stanu. Angel-tajnik, poglej v zapisnik stanov, če je v njem beseda agent!« Zastoj je brskal angel po zapisniku, besede agent ni mogel najti. Sv. Peter je razprostrl roki na dominusvobiskum, skomizgnil z levo ramo, nagnil glavo na desno ter rekel: »Obžalujem, agentov ne poznamo v nebesih.«

»Toda, sv. Peter, jaz sem umrl in bi rad v zaslužen pokoj. Tukaj v nebesih mi zelo ugaja.« — In zopet je prav pošteno potegnilo, zakaj v oblakih nad zemljo se je nabiralo k nevihti.

»Joj, kako vleče!« je vzdihnil sv. Peter. Agent je namreč po svoji navadi stal na pragu — za vsak slučaj.

»Prosim, prosim«, je veselo odgovoril agent ter hotel stopiti v raj.

»Oho, le počasi, še nisi sprejet v nebesa! Najprej povej, kaj te priporoča za večni pokoj tukaj gori?«

»Prosim, kar izvolite pogledati vzorce mojih najlepših, najsolidnejših čednostil!« Agent je ponujal lično vezan cenik. »Sama pristna roba najboljše kakovosti. Vse prima roba. Izvolite pogledati!«

Sv. Peter je radovedno vzel cenik v roke. Nataknil je naočnike ter si ga ogledoval. »To naj vas priporoča?« rekel je ter pogledal agenta čez naočnike.

»Prosim, vse je pristno, garantirano pristno. Vsaka čednost non plus ultra. Poskusite na primer potrpežljivost!«

Sv. Peter je nategoval potrpežljivost — vzdržala je. »Pa še pobožnost!« Sv. Peter je stisnil ustnici ter potegnil z rokama pobožnost.

»Še velja, le nekoliko prašna se mi zdi roba.«

»Tukaj je molččnost.« — Nekaj niti je popustilo.

»Molččnost je pa precej trhla.«

»Oh, saj v mojem poklicu ni drugače mogoče. Toda lagal ali umazano govoril nisem nikoli.«

»Hm, ja, hm! Pa vstopi«, odločil je končno sv. Peter, ko je pregledal ves cenik. Veliko je kajpada k temu pripomogel prepih. In res! Komaj je agent odšel na svoj prostor, začelo je sv. Petra trgati po glavi, ščegetati mu v nosu in grlu s tako silo, da so mu morali angelci-kuharji takoj skuhati močnih čajev iz nebeških kamelie in milijonrožic.

»Da, da, nahod ni šala«, govoril je sv. Peter ter si brisal nos z velikim rdečim robcem. »Da bi le kakšnega agenta ne bilo zopet sem gor!«

Vidite, da nahod ni šala. Seveda, sv. Petru so stregli angelci, zato si je kmalu pregnal prehlajenje, meni pa ni stregel nihče. Ni bilo čaja, ne tople sobe, še prijazne, sočutne besede nisem slišal. In to je bridko. Grenek je tuji kruh, še bridkejši je biti bolan pri tujcih, ki ti brž privoščijo smrt, v najugodnejšem slučaju ti nasvetujejo bolnišnico. Doživel sem to pri ljudeh, ki so imeli in nemara še imajo, na jeziku usmiljenje in ljubezen, a v srcu se jim šopiri sebičnost. Bog jim odpusti greh!

S poukom v šoli je bilo križ. Komaj sem spregovoril besedo, že sem kihnil in zakašljal. Šolarji so se mi posmehovali — pa še skregati jih nisem mogel. Zapustil sem razred z namenom, da grem takoj v posteljo. Nekdo me je potegnil za rokav. Bila je Marica.

»Oh, gospod, kako se mi smilite! Že čisto rdeč nos imate od nahoda. Jutri vam prinesem zdravila, ki pomagajo. Ne bojte se, ne bodo prav nič grenka.« — Gledala me je sočutno: bil sem prepričan do dna duše, da sem se temu dobremu otroku smilil.

»Marica, pa prinesi! Zelo ti bom hvaležen. — Hapsi, — hapsi, sem odgovoril ter se brisal po celem obrazu.

Marica je odhitela v skrbah za moje zdravje. Drugega dne mi je prinesla zdravilo. Bil je kandis-sladkor.

»Tega cuzajte, to bo pomagalo!«

»Bog ti plačaj, dobra Marica!«

»Mama so rekli, da morate piti lipov čaj.«

»Oh, Marica, saj bi ga, pa nimam lipovega cvetja, niti človeka, ki bi mi ga skuhal.«

»Res ste velik revež.« Ni mogla pojmiti, da sem bil vkljub svojemu družabnemu stališču revež. Marica je imela še pač mamo, ki odtehta vse zdravnike in svetovalce. Predno je odšla, je še naročila, da se moram toplo zaviti v odejo; še celo na moj rdeči nos ni pozabila.

Drugega dne — na sveti post — je bilo najhujše. Prehlajenje mi je resno grozilo s pljučnico. »O Bog, samo tega ne«, sem molil, zakaj poskusil sem že dvakrat v življenju vse strašno gorje in trpljenje pljučnice. Bog mi je prizanesel z najhujšim, vendar sem se večkrat nekako onesvestil, da nisem vedel, kje sem bil in kaj se je z menoj godilo.

Takega me je našla Marica.

Kdaj je prišla in kako dolgo je čakala, da sem se prebudil — ne vem. Da pa nisem popolnoma spal, sklepam iz tega, ker se še sedaj spominjam nebeškomilega obraza. Ki se mi je prikazal v mojem polspanju. Ah, čigav je bil pač ta rajski obraz? Čigav drugi nego Maričin, ki je slo nela ob postelji, gladila mi lase ter mi brisala pot s čela.

Ko sem se predramil, sem videl dvoje črnih, otožnih oči uprtih v mene: »Marica, ali si ti?« sem rekel tiho.

»Pst, ne govorite! Vi ste bolani, a kmalu bo bolje.«

— Marica mi je popravljala zglavje in odejo kakor nekda — nekda — moja rajna mama.

»Marica, moj zlati angelček«, sem govoril ter jo prijel za rokico. Gladil sem to dobro rokico, pritiskal jo na lice in — na usta, a tako, da Marica tega ni opazila. Kaj bi se sramoval! Priznam, da nisem nikdar dotle in tudi nikoli poslej držal ter poljubljaj boljše in čistejše roke nego je bila Maričina, zakaj poljubljaj sem roko svojega angelčka.

»Gospod, ali jaslice ne boste postavili? In svečk prižgali?«

»Marica, saj vidiš!«

»Postavila sem vam jaz jaslice. Sedaj prižgem svečke. Ker se že bliža sveta noč. Kaj ne, zahvalila se bova božjemu Detetu, da vam je že odleglo?«

»Marica, moliva — ti za me — jaz za te.«

Tako sva molila. Marica je klečala pred jaslicami ter upirala svoje nedolžne oči v božje Dete, meni pa so tekale solze čez obraz ter se izgubljale v zglavju.

»O božje Dete, poplačaj z vsemi nebeškimi dobrotami tega nedolžnega otroka, mojega angelčka — Marico!« — Tako sem molil.

Marica je še zapela z zvonkim glasom: »Sveta noč — blažena noč«, nato je odbrzela domov srečna, da mi je odleglo.

Lepšega svetega večera nisem doživel in ga tudi ne bom.

Čez leto in dan pa je božje Dete res obdarilo mojo Marico z vsemi nebeškimi darovi, ko jo je prejele med krilatce božje.

Januš Golec.

Oddih po prestanem strahu.

Proti koncu vojne leta 1917 je že bilo vse tako sito večletne morije, gospodarskega propadanja in pomanjkanja, da so zabavljali ljudje gosposkega in kmetskega stanu javno čez kronane glave, ki zavlačujejo sklep tolikanj zaželjenega miru. Posebno ostre opazke so padale na račun nemškega cesarja Viljema II. Mladi avstrijski cesarski par Karol in Cita sta se še precej prikupila narodom in za nekako prvoboriteljico miru je veljala med našim ženstvom cesarica Cita.

Celo v kraje ob Sotlo se je zanesla jeza na nemškega cesarja in ljudje so pripovedovali o ostrih nastopih, ki so se baje doigravali med Viljemom in neustrašeno Cito.

Gospo sodnikova, koje mož je že bil leta na fronti in je živila sama z otroci pri svojih starših, se je bila vrnila koncem leta 1917 v obsojelske kraje iz Celja, kjer je bivala nekaj dni pri svoji prijateljici. Koj po povratku na očetov dom jo je obsula vaška inteligenca z vprašanji: Kaj govoriš v mestu o: miru, vojni, Viljemu itd.? In gospa sodnikova, kdo bi pač zameril ženski neprevidezni v kramlju z novicami, je razkladala svojim prijateljicam, da bo vojne prav kmalu konec, ker je Cita prismočila bahavemu Viljemu zausnico. Na, ta vest o zausnici iz cesaršine dlani na nemško cesarsko lice je bilo nekaj, kar je obetalo gotovi mir in se je raztegnilo kot blisk po celi vasi in še dalje. To novico so verjeli vsi, saj je bila iz mesta in jo je zaupala vaški inteligenca gospa sodnikova, ki ima moža oficirja na fronti. Posebno ženske so oboževale Citino neustrašenost in skrbele zato, da je prodril Citin dejanski nastop za dosego miru v zadnjo koč. Iz ust gospe sodnikove je hotela slišati vsaka mati, ki je imela sina pri vojakih, vsaka žena z možem na vojski in vsako dekle s fantom v cesarski sukni preveselo novico o Viljemovi kľofuti iz roke mladostne junakinje Cite. Gospa sodnikova je še bila prav vesela, ker so vzbudile njene celjske vesti toliko zanimanja in hrepenenja po sklepu miru s pomočjo zausnice iz ženske roke.

Kaka dva dni zatem, ko je bila novica o zausnici na Viljemovo lice dobro zasidrana po vseh vaseh ob Sotli, se je pripeljal k očetu gospe sodnikove na obisk iz trga g. notar. Po običajnem pozdravu je pozval gospo in njenega očeta v posebno sobo, zresnil obraz in rekel:

»Gospa Milica, imate moža na fronti in deco, pa ste raztrosili okrog vest o zausnici, kar lahko stane Vas glavo, celo rodbino zapor in bogzna kaj vse! Danes ni nič boljše, kakor je bilo začetkom 1914. Povsod so voluni in ovaduhov se tudi ne manjka, ker vsak bojazljivec bi se rad prikupil na odločujočih mestih. O Viljemovi zausnici že govori celi sodni okraj in vedno ter vedno se povdarja. Da je vse gotova istina, ker ste nasitili javnost s to vestjo Vi, gospa Milica, kot soproga sodnika in oficirja. Nikar se

ne čudite, ako se bo pojavil žandar z nasajenim bajonetom in Vas predal sodišču kot veleizdajalko!«

Sedaj si predstavljajte utis tega takrat resnega ter umestnega svarila! Kak učinek je napravil na starega trgovca in na še pred trenutki radostno razpoloženo gospo sodnikovo! Gospa je kleknila pri misli na žandarja, bajonet ter verige na kolena, sklenila roke kot tepen otrok in vikala: »Oče, odpusti, g. notar, za božjo voljo, pomagajte! Ali naj bežim in kam se naj skrijem?«

Notar je dvignil tresoč se rovo, jo posadil na divan, a ni se mu hotel roditi nobeden nasvet, kako neljubo in nevarno zadevo zabrisati in jo prikazati v odpustljivi luči pred neizprosnim sodiščem.

Zaključek dolgih posvetovanj se je glasil pri odhodu g. notarja: Počakati, morda le ne bodo prodrle te čenče na kako višje mesto, ki bi klicalo gospo Milico na odgovor.

Ono noč po svarilu g. notarja niso spali pri trgovčevih. Za očeta so se bali vsi, da ga bo zadela kap od razburjenosti. Iz oči gospe Milice so vrela celi potoki kesanja nad nepreudarnostjo ženskega jezika. Zaobljubila se je ono noč na vsa znana jej božja pota, ako se bo vse izteklo vsaj brez njene smrti in večje škode za celo družino. Iz polspanca proti jutru so jo vedno suvale kvišku grozne sanje o žandarju, ki jo žene vkleknjeno in peš, da jo vidiijo vsi ponosno gospo sodnikovo ponižano v veleizdajalko. In deca, ko je videla mamo vso objokano ter trepetajočo, je tudi plakala in spala le pretrgoma. Oh, bila je to za celo trgovčevno hišo nezabna noč; a tudi jutro je bilo le podaljšanje nočnega strahu in to še povrh v solnčni luči.

Stari ter od vseh spoštovani trgovci je taval drugo jutro brez zanimanja za stranke po trgovinskih prostorih, sedel na stol, zopet ustajal ter strahoma gledal skozi okno v ono smer, iz katere bi se lahko pojavil orožnik.

Gospa Milica je šetala po vrtu, otročiči so skakljali krog nje, a njene misli so bile danes osredotočene v kovanje izjav, katere bo podala koj pri prvem zaslišanju.

Ali ni hotela nesreča, da se je prerokovanje gospoda notarja izpolnilo koj drugo predpoldne po njegovem odhodu.

Oče trgovec je zagledal skozi okno svetlikajoči se bajonet, ki se je pomikal navzdol ravno proti njegovi trgovini. Ta pogled je bil preveč za starostne živce. Omahnil je na stol in poblebel kot zid. Pomočniki in stranke so hitele k staremu gospodu, da ga očuvajo pred padcem na tla in baš tedaj je vstopil stražmojster v polni službeni opremi. Kot star znanec je hotel tudi on pomagati in stekel po kozarec vode na dvorišče. Hladna voda je pomirila razburjenega trgovca toliko, da se je zavedel, odprl oči in videl pred seboj — sam Bog nas varuj — žandarja, ki ga je gladil po glavi in ga tolažil. Pogled na orožnika ga je tako osupnil, da sploh ni mogel izgovoriti niti besedice in kazal je samo z roko okoli stoječim, naj ga pustijo samega. Žandar je šel prvi iz trgovine in ravno na hodniku je zadel na gospo Milico. Gospa je prebledela in viknila kakor na smrt zadeta srna: »Jezus, Marija!«

Orožnik je gledal preplašeno ves osupel in jo tolažil, da bo že boljše očetu, naj ga pusti pri miru, ker je odpravil iz trgovine celo njega starega znanca.

Gospej so omahnile roke in imela je še toliko moči, da je vprašala: »Oh, ali moram takoj z Vami?«

»Gospa«, se je opravičeval stražmojster, »ne zamerite, da moram ravno do Vas pri tej priliki, ko je očetu slabo. Pa saj veste, da predpisi so predpisi, meni je težko, ker imam sam otroka.«

Potegnili je iz torbe popisano polo in jo pomolil gospej kot opravičilo, da on ni kriv, ampak zahtevajo od njega ta strogi nastop z višjih mest.

G. Milica je sicer segla po papirju, a s čitanjem ni šlo, saj jej je kričala vest, da gre za zaporno povelje. Prosila je še samo s povzdignjenimi rokami, naj jej dovoli vzeti voz, ako bi šla po cesti in vsem vidno, bi tega čisto gotovo ne prenesla.

Orožnik je gledal začudeno preplašeno ter zmedeno gospo, jej odvzel ono polo in jej čital na glas, da jo prosi vojaška oblast ne za — voz, ampak za otroške sankice, katere rabijo na tirolski fronti za dovažanje prehrane v postojanke.

Gospa tudi sedaj ni razumela in stražmojster jej je tolmačil dalje, češ, da je videl v rokah njenih otrok dvoje sankice in on bo rekviriral, ker si je dober z družino, samo ene, druge za enkrat še pusti.

Gospa je bila uverjena, da jo prestavlja orožnik v svoji dobrohotnosti v deveto deželo nemogočnosti, mu je iztrgala še enkrat oni papir, sedla na stol in čitala črno na belem, da ne gre za zaporno povelje, ampak res za rekvizicijo otroških sankic.

Skočila je po koncu, objela stražmojstra, ki je stal nemo kot štor, odbrzela na podstrešje, prinesla oboje sankice in povabila oko postave na dobro večerjo.

Žandar si ni mogel razlagati ljubeznivosti gospe sodnikove, je vzel samo ene sankice ter odšel v prepričanju, da je ljubko gospo Milico popolnoma zmedla očetova nadna oslabeledost.

Ko je pomirila gospa sodnikova po prvih nepopisno radostnih izbruhih lastne duše še očeta, je bilo objemanja in solz zasluženega veselja, da je skimovala cela trgovina v negotovosti: ali se ni morda obrnilo očetu in hčerki v možganih nekaj na prismojeno plat.

Oni večer so pripravili pri trgovčevih res dobro večerjo, katere je bil deležen tudi stražmojster, ki pa ni zvedel pravega povoda izvanredne postrežljivosti ter radostnega razpoloženja, kakoršnega še ni opazoval v tej družini. Še parkrat se je opravičil pri večerji, naj mu ne zamerijo rekvizicije, jim bo že on preskrbel kake druge sankice, da ne bodo sodnikovi otroci prikrajšani na zimski zabavi. Pri slovesu je še moral vzeti žandar seboj steklenico vina in je prisegel sam pri sebi, da pri teh angelskih ljudeh ne bo rekviriral nikdar, pa naj bi mu to zapovedal sam cesar.

Oče in hči sta spala ono noč po prvem oddihu od prestanega strahu dobro, drugo jutro še obiskala v trgu g. notarja in ta je zvedel prvi resnico s strahom pred žandarjem, zaporom, smrtjo in nesrečo za celo družino. Gospa Mi